

S obzirom na predstojeće izbore zastupnika u Hrvatski sabor koji će se održati 5. srpnja 2020. godine, Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom je Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku poslala preporuku sljedećeg sadržaja:

„Pravo i mogućnost svih građana sudjelovati na izborima predstavlja pitanje koje se aktualizira tijekom svakih izbora u RH, no unaprijeđenije pravnog okvira i postojeće prakse kao i sustavni napori zakonodavaca i dalje nedostaju u međuizbornom razdoblju.

Potrebno je konstantno podizati svijest o nedostacima prilikom ispunjavanja obveza preuzetih usvajanjem Konvencije, pa tako i o nedostacima prilikom ispunjavanja izbornih prava osoba s invaliditetom koji doprinose marginalizaciji i društvenoj isključenosti ove skupine osoba.

Konvencija o pravima osobe s invaliditetom u svom članku 29. istima jamči politička prava i mogućnost njihova sudjelovanja u političkom životu na ravnopravnoj osnovi s drugima. Države potpisnice Konvencije obvezne su poštivati, štiti i ispuniti svaki od bitnih značajki političkih prava osoba s invaliditetom. Kako osobe s invaliditetom nisu homogena skupina, potrebno je omogućiti osobama s različitim vrstama invaliditeta različite oblike pomoći i potpore kako bi ostvarili svoja prava na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Tako je primjerice osobama s tjelesnim invaliditetom potrebno osigurati arhitektonsku pristupačnost prostora u kojima se održava glasovanje, osobama s intelektualnim i senzornim oštećenjem potrebna prilagodba primanja i slanja informacija u pristupačnim formatima, a osobe s višestrukim oblicima invaliditetom susreću se s jedinstvenim izazovima prilikom ostvarivanja svojih prava. Ključno je osigurati arhitektonsku, komunikacijsku i orijentacijsku pristupačnost biračkih mjesta i omogućiti da osobe s invaliditetom budu birane te da mogu sudjelovati u raspravama koje prethode izborima.

Ovo je prepoznao i Odbor za prava osoba s invaliditetom UN-a, te u svojim zaključnim zapažanjima i preporukama ističe zabrinutost zbog činjenice što izborni postupak još uvijek nije u cijelosti pristupačan svim osobama s invaliditetom, kao i zbog malenog broja osoba s invaliditetom koje imaju izvršnu i predstavničku funkciju u tijelima s javnim ovlastima. Preporuke Odbora da se poduzmu mjere kako bi izborni postupak postao u cijelosti pristupačan svim osobama s invaliditetom i kako bi se olakšalo sudjelovanje osoba s invaliditetom u predstavničkim i izvršnim tijelima, nisu našle odaziva u praksi.

Naime, teški položaj osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju koristi se u svrhu podizanja rejtinga političkih stranaka i isticanja njihove socijalne osviještenosti. Istovremeno se takva deklarativna opredijeljenost za prava osoba s invaliditetom ne prenosi u postupke kojima se stvarno poštuju njihova biračka prava i pravo na uključenost u politički život.

Osobama s invaliditetom mora se, na ravnopravnoj razini sa drugima, osigurati pravo i mogućnost da na izborima aktivno sudjeluju bilo kao birači, kandidati i dužnosnici na izborima, ili u drugim ulogama, i to na način da glasački postupci, prostori i materijali budu prikladni, dostupni i laki za razumijevanje i uporabu. Ovo znači da je potrebno uložiti napore kako bi ključne informacije, predizborne kampanje i materijali bili dostupni svim osobama neovisno o

oštećenjima, u višestrukim, pristupačnim formatima, što uključuje Brailleovo pismo, krupni tisak, audio zapise, lako razumljive verzije i znakovni jezik. Također je potrebno poduprijeti u praksi zakonsko pravo da osobe s invaliditetom kao birači, mogu izraziti svoju volju na način da na njihov zahtjev dobiju pomoć u glasanju od strane osobe po vlastitom izboru.

Stoga ovim putem apeliramo da se osigura bolja ne samo arhitektonska nego i komunikacijska i orijentacijska pristupačnost cijelog izbornog procesa, prostora i materijala, te da se sukladno Zakonu o izboru zastupnika u Hrvatski sabor (NN 116/99, 109/00, 53/03, 69/03, 167/03, 44/06, 19/07, 20/09, 145/10, 24/11, 93/11, 120/11, 19/15, 104/15, 98/19), osigura a da birači koji zbog teže bolesti, tjelesnog oštećenja ili nemoći nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, budu pravodobno i adekvatno obaviješteni o načinu ostvarivanja svojih prava, kao i birači koji zbog svog oštećenja ili zbog nepismenosti ne mogu glasovati na način predviđen Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, odnosno da birači koji su smješteni u ustanovama socijalne skrbi budu obaviješteni o mogućnosti glasanja na biračkim mjestima koja će odrediti ministar nadležan za poslove socijalne skrbi.“